

5. Zrównoważenie Polskiego Rolnictwa, Powszechny Spis Rolny 2010, praca zbiorowa pod kierunkiem J.S.Zegara, GUS, Warszawa 2013.

Ірина ДЕМКІВ

Тернопільський національний економічний університет, Україна

ЗОВНІШНІ ЗАГРОЗИ І МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ СПИРТОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Вирішення проблеми підвищення конкурентоспроможності економіки України в цілому і її галузей зокрема потребує перегляду пріоритетів розвитку на макро- і мікроекономічному рівнях. Серед стратегічних галузей, які забезпечують значні надходження до державного бюджету, чільне місце належить спиртовій промисловості, рівень розвитку якої є суттєвим чинником ефективності багатьох галузей вітчизняної економіки: фармацевтичної, харчової, агропромислового та паливно-енергетичного комплексів. Однак, ця галузь традиційно розглядається як монопродуктова з наявністю кількох непринципових супутніх виробництв, які не стали нині вагомим джерелом надходжень до державного бюджету.

Актуалізація проблеми підвищення конкурентоспроможності та ефективної діяльності спиртової промисловості зумовлюється нині об'єктивною можливістю і доцільністю її перетворення в мультифункціональну галузь з широким портфелем диверсифікованих виробництв, здатних задовольняти традиційні й нові потреби динамічного ринкового середовища. Розв'язання таких принципів для галузі завдань можливе шляхом запровадження в економічний механізм управління суб'єктами господарювання елементів гнучкості як важливої передумови їхньої адаптації до ринкових вимог. Однак, процеси централізації управління, які відбулися останнім часом у галузі, не сприяють гнучкості підприємств і обмежують приватну ініціативу, що значною мірою демотивує потенційних інвесторів вкладати кошти у розвиток галузі.

Спиртова промисловість України повністю задовольняє внутрішні потреби держави у спирті для виготовлення лікєро-горілчанних виробів, використовуючи лише 30-35 % своїх потужностей [1]. Такий показник є підставою для пошуку нових ринкових можливостей і розвитку стратегічних ініціатив, формування нових (або розширення існуючих) потреб для повнішого використання виробничого потенціалу на засадах диверсифікації, у першу чергу – спорідненої, а також вертикальної інтеграції.

У цьому контексті у жовтні 2007 року Міністерством аграрної політики було затверджено «Програму розвитку спиртової галузі на 2007-2011 роки», метою якої було збереження виробничого потенціалу спиртової галузі та створення умов для її ефективної роботи за рахунок перепрофілювання частини надлишкових потужностей на виробництво продукції технічного призначення, біоетанолу, організації виробництва біогазу, кормопродуктів на основі реструктуризації неперспективних підприємств [2].

Напротивагу існуючим потенційним можливостям зростання ефективності й конкурентоспроможності підприємств спиртової промисловості та галузі в цілому, на практиці спостерігається погіршення показників ринкової активності, падіння фінансових та виробничих параметрів. Негативні тенденції в одній з найприбутковіших галузей економіки сформувалися через такі причини: розвиток суперечливих процесів реорганізації та реструктуризації галузі і окремих підприємств; реалізація механізмів монополізації галузі, що суперечить декларованим державою процесам розвитку конкурентного середовища. Процеси, що відбуваються у спиртовій галузі, посилюють негативні тенденції в економіці, що пояснюється принциповим обмеженням можливостей ринкової активності підприємств, які в результаті «хвилі централізації» та безпосереднього їх підпорядкування Державному підприємству «Укрспирт» отримали статус «місць провадження діяльності». Така трансформація системи управління повністю позбавляє вже колишні підприємства спиртової галузі будь-якої стратегічної ініціативи, розвитку елементів ринкової гнучкості і, на наш погляд, є гальмом у формуванні конкурентних засад функціонування суб'єктів ринку. Крім того, тривале (упродовж кількох років) затягування й обмеження (а в ряді випадків – і «консервування») процедур банкрутства ряду підприємств призвело до нищення значної частки виробничого потенціалу, втрати господарських зв'язків і ринкових можливостей, а обмежене фінансування державою процесів вертикальної інтеграції та диверсифікації, передбачених згаданою «Програмою розвитку спиртової галузі на 2007-2011 роки» [2], з одного боку, та втрата інвестиційної привабливості через перебування всіх підприємств спиртової галузі в державній власності, з іншого боку, породжує ситуацію невизначеності, що ускладнюється проявами економічної кризи. У процесі дослідження нами виявлено відсутність ефективних механізмів узгодження інтересів спиртових і горілчаних заводів (актуальною залишається традиційна вже проблема: чому виробництво горілчаних виробів не вигідне державним спиртовим заводам і чому в приватній власності воно є високоефективним?).

Узагальнення проведених нами досліджень дозволяє

сформулювати такі висновки: підвищення конкурентоспроможності галузі можливе шляхом розроблення нової Програми розвитку спиртової промисловості, яка охоплюватиме стратегічні галузеві пріоритети з достатнім рівнем обґрунтованості й відповідним фінансовим забезпеченням, оскільки значне число пунктів попередньої програми (2007-2011 рр.) не було реалізовано; розвиток ринкової активності і стратегічної ініціативи в межах галузі можливе шляхом розширення дискусії щодо «запуску» механізмів приватизації та стимулювання приватної ініціативи, що створить умови для подолання монополізму в галузі та забезпечить залучення інвестицій для прискорення процесів реструктуризації неефективних підприємств.

Бібліографія

1. Нагорний Є. В. Інноваційні напрями розвитку підприємств цукрової та спиртової галузей харчової промисловості / Є.В. Нагорний // Пролети науки. – 2009. – № 1. – С. 37-40.

2. Програма розвитку спиртової галузі на 2007-2011 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

Максим ДУБИНА

Чернігівський національний технологічний університет, Україна

Олена ШИШКІНА

Чернігівський національний технологічний університет, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДОВІРИ ТА ЇЇ РОЛІ У РОЗВИТКУ СЕКТОРУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Фінансові відносини за своєю природою мають складну структуру, а за змістом можуть набувати відмінних форм та бути описаними різними ознаками і особливостями. Окреслені відносини, що відбуваються у межах фінансових систем країн, є багатограними за своєю природою та виникають між різними типами економічних суб'єктів. Проте, однією з ключових ознак, що робить такі взаємовідносини можливими та поєднує їх в єдину, цілісну систему є наявність довірчого ставлення учасників фінансових відносин один до одного та існування довіри між ними. У переважній більшості класичних наукових праць, що присвячені питанням дослідження сутності фінансових відносин, основна увага вченими концентрується на ідентифікації їх змісту та описі процесів руху фінансових ресурсів між різними учасниками таких відносин. Однак, без існування довіри між зазначеними учасниками, існування зазначених відносин є складним, а їх розвиток фактично неможливим. Саме тому питання пізнання особливостей формування та розвитку довіри у межах